

paa, dele Anskuelse med os Andre om, at der ingen Uretfærdighed var i at vedtage en Bestemmelse om længere Leiemaal, synes jeg ogsaa, at det vilde have været rigtigt, om de havde fulgt os Andre i at sætte denne Bestemmelse ind, saaledes at man i det andet Thing kan faae at se, i hvilken Retning Dysterne her gaa. Saameget mere var det berettiget at gjøre det, som man kan gjøre det med frelst Samvittighed, naar man ikke finder nogen Uretfærdighed deri. At der er Mulighed for at faae det ærede Medlem og hans Medforslagsstilleres Forslag gennemført, betvivler jeg ikke, men jeg kan nu rigtignok ikke se, at dette Ændringsforslag egentlig medfører noget Resultat til Fordel for Husmændene. Allersøst maa jeg gjøre opmærksom paa, at der maa et andet Ændringsforslag, til for at fuldstændiggjøre dette, nemlig et Ændringsforslag til Forandring af Lovens Titel. Lovens Titel gaar nemlig ind paa en Forbedring af Fæste- og Leiehusmænds Kaar, men det ærede Medlems Forslag omtaler ubelukkende kun Leiehusmændene. Hvis det altsaa blev vedtaget, maatte der absolut en Forandring i Titlen paa Lovforslaget, idet dette saa ikke kommer Fæstehusmændene tilgode. Altsaa det ærede Medlem og hans Medforslagsstillere ville ikke indrømme Husfæsterne den Erstatning, den Godtgjørelse, som de kunne gjøre Krav paa ved saadanne nyttige Forbedringer, som ere en Folge af Agerbrugets Udvikling og Tidens Gang. Jeg tror imidlertid heller ikke — hvad der ogsaa er gjort opmærksom paa fra anden Side — at Husleierne ville faae megen Nytte af dette Forslag. En Overenskomst, som ikke betinger Godtgjørelse, skulde altsaa være ugyldig, men det vil dog kun sige ugyldig for Leieren, thi Leieren vil altid kunne sætte sin Villie igjennem overfor ham. Lad os sige, at der er truffet en Aftale, men at denne Aftale er truffet, uden at der er betinget nogen Godtgjørelse for de udførte Foranstaltninger. Ja, saa kan Leieren ikke hævde en saadan Aftale, naar han opsiges, men Leieren vil være i Stand til at hævde denne Aftale, fordi Opsigelsen bestandig kan hænge truende over Leierens Hoved, og det Samme er jo Tilfældet ved Spørgsmaal om, hvilke Ting der skulle indbefattes under de aarlige Vedligeholdelsesudgifter; det vil jo Leieren saa let kunne bestemme, idet han altid vil have Opsigelsen i Baghaanden, og vil Leieren nødvendigvis, er han jo altsaa forsaavidt tvungen til at holde sig den foreløbige Aftale efterrettelig. Nei, skulle disse Bestemmelser om Godtgjørelse for udførte Forbedringer faae nogen Betydning, saa maa det og kan det ikke være

Andet, end at de maa sættes i Forbindelse med en forlængt Leietid, og jeg kan heller ikke se, at det kan være til Stade fra nogen Side set at gaa ind paa en saadan forlængelse af Leietid. Jeg tror, det er til stor Fordel for Leieren. Det vil derved blive dem muligt at faae udført Forbedringer, som gjøre Eiendommen saa meget mere værdifuld i Fremtiden. Jeg tror, at naar man under de Forhandlinger, som igjennem Aarenes Løb have været førte om Fæstevæsenet og om Fæstes Overgang til Selveiendom, bestandig fra Godseiernes Side har strittet imod at gaa ind paa Salg af Fæstegaarde og Fæstes Afløsning, saa har man ikke set, hvilken Fordel det egentlig har medført for dem at kunne komme til disse Forandringer. Thi det er dog en given Sag, at efterhaanden som disse Forhold have udviklet sig, er det i Virkeligheden Godseierne, der ere gaaede af med Fordelen. Man regne det ud, som man regne vil, saa skal det vise sig, at det er dem, der væsentlig have haft Fordel af den Fæsteafløsning, der har fundet Sted. Jeg betvivler ikke, at ærede Medlemmer mene det rigtig godt med Husmændene, vi have jo set det gennem den Betænkning, de for 2-3 Aar siden have skrevet, men jeg betvivler rigtignok, at de ville gjøre Leiehusmændene — om Fæstehusmændene er der jo ikke Tale — Spor af Gavn ved det Forslag, de have stillet, og jeg maa derfor anbefale, at man forsætter det. Hvad de andre Ændringsforslag angaar, da indeholde adskillige af dem Forbedringer, navnlig Forslaget under Nr. 2, der indstyder: „herunder indbefattet Leieren af en ubebygget Huslod“, finder jeg fuldstændig rigtigt. Men jeg tror rigtignok ogsaa, saaledes som den ærede Forslagsstiller gjorde opmærksom paa, at det behøver en Tilføielse om, at det kun gjælder særlig matriculerede Huslodder, thi der kan tænkes Jordstykker, som ikke godt kunne inddrages under det tolvvaarige Leiemaal. Der er mange Græsningssjorder og Hovedlodder, der ere ublagte til blot og bar Græsning, og som altsaa ikke drives med det Formaal at fremme et intensivt Agerbrug, og som ikke ere særlig matriculerede eller skuldsatte, saa at de kunne betragtes som en særskilt Eiendom; over saadanne vil jeg finde det fuldstændig rigtigt, at Leieren beholder fri Raadighed. Jeg tror paa Forslagsstillernes Begne at turde udtale, at man skal være meget villig til at gaa ind paa Ændringsforslaget, naar det til 3die Behandling faaer en saadan Tilføielse, som jeg har omtalt. Ændringsforslag under Nr. 3 finder jeg ogsaa at være paa sin Plads, og jeg er enig i de Bemærkninger, der her fremkom fra det ærede Medlem (N. Sørensen);